

Wspólnota Interesów Górniczo-Hutniczych S.A. w latach 1934-1939

Tematem pracy jest prezentacja działalności spółki Wspólnota Interesów Górniczo-Hutniczych S.A. w Katowicach w okresie od 1934 do 1939 roku. W dotychczasowej historiografii Górnego Śląska zagadnienia związane z funkcjonowaniem koncernów opisywane były skrótowo, skupiając się głównie na dziejach poszczególnych przedsiębiorstw. W wyniku tego wiedza o istnieniu wielu podmiotów gospodarczych na terenie Górnego Śląska ulega zapomnieniu. Tymczasem działalność większych struktur właścicielskich na terenie regionu przełożyła się na rozwój potencjału produkcyjnego, wytworzyła sieć wzajemnej współpracy i zależności pomiędzy różnymi zakładami oraz wpływała na poziom życia lokalnych społeczności wraz z rozwojem poszczególnych miejscowości. Przykładem tego może być opisywany w pracy koncern Wspólnota Interesów. Pomimo tego, że był jednym z największych przedsiębiorstw Polski międzywojennej, w świadomości kulturowej oraz wiedzy historycznej większości mieszkańców Górnego Śląska oraz Polski jest on prawie nieznan.

Początki koncernu Wspólnota Interesów sięgają 1929 roku, kiedy to z inicjatywy Fryderyka Flicka oraz Williama Averella Harrimana, większościowych udziałowców Górnośląskich Zjednoczonych Huty Królewskiej i Laura oraz Katowickiej Spółki Akcyjnej dla Górnictwa i Hutnictwa, pomiędzy wymienionymi spółkami zawarta została umowa o tzw. wspólnocie interesów. Od tego momentu oba przedsiębiorstwa pozostały odrębnymi podmiotami prawnymi, łącząc swoją działalność przemysłową i handlową. Fuzja ta zbiegła się z pogarszającą sytuacją gospodarczą na świecie, będącą wynikiem kryzysu ekonomicznego. Kondycję górnośląskich firm pogorszały dodatkowo decyzje głównych akcjonariuszy, wykorzystujących je najczęściej jako zabezpieczenie dla zaciąganych kredytów spekulacyjnych. W marcu 1934 roku, kiedy obie spółki nie były w stanie pokryć bieżących zobowiązań, co groziło ich upadłością, objęto je nadzorem sądowym. W trakcie trwających do 1937 roku zabiegów uzyskano rentowność produkcji, uregulowano część zobowiązań oraz zawarto ugody z zagranicznymi akcjonariuszami. Następnie 16 kwietnia 1937 roku powołano nowy koncern, w którym skarb państwa, województwo śląskie oraz Bank Gospodarstwa Krajowego dysponowały większością udziałów. W kolejnych latach spółka prowadziła szereg działań inwestycyjnych dążących do poszerzenia profilu produkcji oraz unowocześnienia zakładów.

Głównym celem opracowania było przedstawienie działalności spółki z perspektywy szerokiego spektrum problemów: produkcyjnych, organizacyjnych, politycznych oraz inicjatyw skierowanych dla pracowników. Ramy chronologiczne przyjęte w tekście obejmują okres związany z czasem funkcjonowania polskich władz stojących na czele koncernu w latach 1934-1939. Napisanie niniejszej pracy było możliwe dzięki bogatej bazie źródłowej obejmującej liczne zasoby archiwalne związane z działalnością spółki oraz powiązanych z nią firm, jak również instytucji państwowych i wojewódzkich zaangażowanych m.in. w proces restrukturyzacji przedsiębiorstw wchodzących w skład podmiotu. Istotne uzupełnienie wniosła także szeroka kwerenda czasopism lokalnych oraz branżowych, która dostarczyła m.in. szeregu informacji o opinii społecznej na opisywane wydarzenia.

Praca składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym zaprezentowano działalność gospodarczą Fryderyka Flicka na Górnym Śląsku w latach 1920-1928, będącą genezą powstania opisywanego koncernu. Rozdział drugi przybliży okoliczności zawarcia tzw. wspólnoty interesów, funkcjonowanie nadzoru sądowego oraz przebieg negocjacji strony polskiej z dotychczasowymi udziałowcami. Okoliczności działalności spółki Wspólnota Interesów w latach 1937-1939 opisane zostały w trzecim rozdziale. Ostatni z rozdziałów porusza problem rozwoju koncernu oraz podejmowanych przedsięwzięć mających za zadanie poprawić jego rentowność oraz rozwinąć oferowaną paletę produktów.